herpy

SALAMANDERE

Eastern Tiger Salamander

Ambystoma tigrinum

Ambystoma tigrinum er en kraftig salamander fra den østlige halvdelen av USA, vanligvis 15-20 cm lang, med gule til olivengrønne flekker på brun til svart bunn. Larvene lever i vann, mens de voksne tilbringer mesteparten av livet i selvgravde ganger og kommer fram om natten. Noen dyr forvandler seg aldri og blir kjønnsmodne med gjellene i behold.

Familie: Ambystomatidae **Mild hudgift**

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**15-33 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**12-20 år**
Aktiv	**Om natten**
Levevis	**Bakkelevende og gravende**
Biotop	**Temperert skog og eng**
Hudgift	**Mild** Vask hendene etter kontakt, og hold fingrene unna øyne og munn
Vanskelighetsgrad	**Nybegynner**

STELL

Min. terrarium	**50 × 25 × 30 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**18-22 °C**
Temperatur, natt	**16-22 °C**
Luftfuktighet	**80-95 %**
Vann	**Vannskål**
UVB	**Ikke nødvendig**
Kosthold	**Insekter, virveldyr og mark/snegler**
Holdes	**Alene eller parvis**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Utvikling	**Larver i vann**
Egglegging	**I vann**
Kjønnsmoden	**5-48 mnd.**
Egg per sesong	**100-1 000**
Klekking	**12-50 dager**
Larvetid	**75-150 dager** fra klekking til metamorfose
Larvefôr	**Andre larver og små vanndyr (dafnier, mygglarver)**
Yngelpleie	**Ingen**

VERN OG PAPIRER

CITES	**Ikke listet**
EU-vedlegg	**Ikke listet**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Ambystoma tigrinum er en tykkroppet salamander med bred, avrundet snute, små, framstående øyne, korte, kraftige bein og en kraftig hale. Voksne dyr som har forvandlet seg, er vanligvis 15-20 cm lange, regnet med hale, og kan bli opptil 33 cm. Hannene er større enn hunnene og har en lengre og høyere hale.

Ryggen er brun til svart med uregelmessige gule til olivengrønne flekker eller flekkvise tverrbånd, og buken er gul med mørke flekker. Tegningen varierer mye fra bestand til bestand. Albinoer er svært sjeldne. Larvene ligner *Ambystoma mexicanum*, men har en mer sammentrykt hale med finnekant og tre par ytre gjeller. Store larver brukes mye som fiskeagn og selges også i dyrebutikker.

I artskomplekset finnes flere former: i tillegg til vanlige voksne også gjellede voksne og en kannibalsk form med bredere hode, større kranium og en ekstra tannrekke i ganen. Den kannibalske formen utvikles når larver av ulik størrelse holdes sammen. Noen dyr forvandler seg aldri og blir kjønnsmodne som gjellede voksne. Voksne dyr lever 12-20 år i fangenskap, og gjellede dyr i vann kan bli opptil 25 år.

Ved trussel krummer dyret seg sammen og løfter halen, og hudkjertlene skiller ut en tykk, hvit, giftig sekret som skal skremme rovdyr bort. Vask derfor hendene etter håndtering.

A. tigrinum ble beskrevet av Green i 1825. Arten inngår i et kompleks av nært beslektede arter, der *A. tigrinum* er den østlige. Dyr i handelen kan stamme fra områder der artene møtes, og kan derfor være krysninger. Tallet for kjønnsmodning gjelder komplekset som helhet.

Utbredelse og leveområde

Ambystoma tigrinum lever i den østlige halvdelen av USA, fra New York og området rundt Great Lakes sørover langs østkysten til Florida og vestover til Nebraska, Kansas og det østlige Texas. Arten mangler i høylandet i Appalachene.

Vest for dette området avløses arten av *Ambystoma mavortium*, som lenge ble regnet som samme art.

> **Naturlig utbredelse:** USA.

LEVEOMRÅDE

A. tigrinum lever på sandjord eller løs jord i skog, åpent land og enger, som regel nær vannhullene der den yngler: dammer, grøfter, sakteflytende vassdrag, steinbrudd og oversvømte myrer. Vann med rovfisk unngås. De voksne er nesten helt landlevende og kommer bare til vannet for å yngle.

De voksne lever mesteparten av året under jorden i selvgravde ganger eller i andre dyrs hi og kan ligge mer enn 60 cm nede. De vandrer til hekkevannet sent på vinteren eller tidlig på våren, vanligvis etter en mild regnskur som har tint opp jorden. Etter yngletiden vandrer de tilbake til hjemområdet, opptil omtrent 250 m fra vannet.

Stell

TERRARIET

Voksne dyr kan holdes i mange slags beholdere. Den enkleste er en stor plastkasse med tettsluttende lokk og mange små ventilasjonshull; et glassterrarium med netting i lokket gir bedre utsyn. Ett voksent dyr skal ha minst 50 × 25 cm bunnareal, to voksne av samme størrelse minst 75 × 30 cm. Gulvarealet er viktigere enn høyden. Lokket må sitte fast, for dyret er sterkt og kan skyve av et løst lokk.

Bunnen skal være minst 10 cm dyp og holde på fuktigheten, slik at dyret kan grave seg ned. Bruk matjord uten gjødsel og tilsetningsstoffer, kokosfiber eller en blanding av de to. Gjør bunnen fuktigere i den ene enden enn i den andre, slik at dyret selv kan velge. Unngå torv og andre sure underlag: de kan gi tap av salter i kroppen og i verste fall døden. Bark og flis av seder og furu må heller ikke brukes, for oljene er giftige for amfibier. Fjern ekskrementer og fôrrester flere ganger i uken, og skift bunnen hver eller annenhver måned. Gi minst ett stort skjulested per dyr, for eksempel et halvt rør, et stykke korkbark, en rot eller en flat stein. Fuktig, ubleket kjøkkenpapir med sammenkrøllede biter som skjul er godt til karantene.

Bruk ikke grus, som dyret kan svelge når det slår ut etter byttet; stein til pynt skal være større enn dyrets hode. Levende planter blir gravd opp, så bruk kunstige. Larver og neotene dyr holdes i et eget akvarium, så langt og bredt som mulig, med syklet filter, skjul til hvert dyr og skjerming mellom dem. Regn med høyst én stor larve per 20 liter vann. Nyinnkjøpte dyr settes i karantene i 60 dager.

Les mer: Karantene og hygiene

TEMPERATUR

Ambystoma tigrinum skal ha 18-22 °C om dagen, både som larve og som voksen, og om natten kan temperaturen gjerne falle til 16 °C. Arten tåler kulde bedre enn varme. Larvebassenget varmes ikke opp, og vannet må ikke komme over 24 °C. Over 25 °C over lengre tid er stressende og kan være livsfarlig for voksne. Under 18 °C spiser larvene mindre.

Plasser beholderen kjølig, uten direkte sol og uten varmelamper.

LUFTFUKTIGHET OG DUSJING

Underlaget skal være fuktig, men aldri vått eller gjørmete, for dyret tar opp vann gjennom huden. Luftfuktigheten er ikke dokumentert for arten; 80-95 % er lånt fra *Ambystoma mavortium*. Det avgjørende er fuktigheten i underlaget. Spray underlaget med behandlet vann når det ser tørt ut.

God ventilasjon er viktig: et for vått og lukket miljø gir hudinfeksjoner.

VANN OG VANNKVALITET

Voksne dyr skal ikke ha en vanndel: de er dårlige svømmere og kan drukne. En lav, tung vannskål er ikke nødvendig, men den er en god sikkerhet, for blir underlaget for tørt, oppsøker dyret skålen. Noen dyr tar en og annen dukkert. Skift vannet med noen dagers mellomrom, eller når det er skittent.

Bruk springvann behandlet mot klor og kloramin eller kildevann; destillert og demineralisert vann må ikke brukes. pH-verdien skal ligge mellom 6 og 8. Vann til larver og neotene dyr skal behandles på samme måte, og filteret skal være syklet før dyrene settes i, ellers stiger ammoniakk og nitritt, som er giftige for amfibier. Skift vann daglig til filteret er etablert.

LYS OG UVB

Ambystoma tigrinum er nattaktiv og trenger ikke noe spesielt lys. Det er ingen kunnskap om at arten trenger UVB, og kraftig UV-lys kan skade øyne og hud hos amfibier. Vanlig dagslys i rommet eller et vanlig lysstoffrør om dagen og mørke om natten gir en fin døgnrytme. Beholderen må ikke stå i direkte sol.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Larver og neotene dyr spiser meitemark, kompostorm, passe store sirisser, voksmøllarver og små fisk (ikke gullfisk). Kjøtt kan gis som et enkelt måltid, men ikke som hovedfôr, fordi kjøtt mangler vitaminer og mineraler. Tint frossen fisk må ikke utgjøre en stor del av kosten, for det kan gi mangel på tiamin. Ved 18-22 °C fôres det to til tre ganger i uken, til dyrene slutter å jage. Fjern uspist fôr, slik at vannet ikke forurenses.

Nyinnkjøpte larver som har sultet, tåler ikke store måltider og kan gå i sjokk. Gi dem små, hyppige måltider, for eksempel biter av meitemark, daglig i flere uker, og gå så over til større porsjoner to til tre ganger i uken.

Voksne dyr spiser meitemark, sirisser, kakerlakker og andre virvelløse dyr. Meitemark er det beste hovedfôret. Sirisser er fattige på kalk og må tarmfylles eller pudres med kalk og vitaminer, vanligvis en til to ganger i uken. Fet føde som voksmøllarver og nyfødte mus gis bare sjelden. Ved omtrent 22 °C fôres voksne to til tre ganger i uken; ved 16 °C eller lavere er én gang i uken nok. Fjern uspiste sirisser etter 24 timer, for de kan bite dyret. Voksne dyr blir lett for tykke.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Voksne dyr graver og ligger skjult mesteparten av dagen. De er nattaktive og jakter fra bakhold. Mange dyr lærer å kjenne holderen sin og tigger mat. Arten er en einstøing utenom yngletiden og trives fint alene. To voksne av samme størrelse kan dele en beholder på minst 75 × 30 cm, men ivrige dyr kan nappe hverandre i hale og tær ved fôring.

Huden er tynn og gjennomtrengelig, og salter og oljer fra hendene kan skade den. Håndter derfor dyret så lite som mulig, med rene, våte hender, og vask hendene etterpå. Hold aldri larver av ulik størrelse sammen: den største spiser de mindre, og det er nettopp den kombinasjonen som utløser den kannibalske formen.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Dyrene blir kjønnsmodne etter 5 måneder til 4 år, avhengig av temperatur, fôrmengde og trengsel. Hannen kjennes på den lengre og høyere halen og i yngletiden på en større kloakk enn hunnens.

PARRING

Yngletiden ligger fra sen vinter til tidlig vår. Dyrene samles i vannhull og yngler sammen om natten: hannen skyver hunnen med snuten, og hun berører halen og kloakken hans, slik at han avsetter en spermatofor som hun plukker opp. Hva som utløser ynglevandringen, er dårlig forstått.

Landlevende dyr er svært vanskelige å få til å yngle innendørs, og avl i fangenskap er sjelden. Neotene voksne kan yngle på samme måte som *Ambystoma mexicanum*.

EGG OG LARVER

Eggene legges om natten, vanligvis 24-48 timer etter paringen. Hunnen fester dem på kvister, gress og blader på bunnen av vannet. Hver klump rommer opptil omtrent 100 egg, og en hunn legger 100-1000 egg per sesong. Eggene klekkes etter 12-50 dager, avhengig av vanntemperaturen.

Larvene er rovdyr og trenger levende, små vanndyr som dafnier, mygglarver og små krepsdyr. Det er ingen yngelpleie. Hold like store larver sammen, og sorter dem ofte etter størrelse for å unngå kannibalisme.

METAMORFOSE

Larvene blir i vannet i 2,5-5 måneder før de forvandler seg. Forvandlingen ser man ved at gjellene blir kortere og forsvinner, at finnekanten på halen blir mindre, og at halen blir rundere. Voksenfargene kommer gradvis og er fullt utviklet etter uker til måneder.

Når tegnene kommer, senkes vannstanden, og akvariet vippes, eller det lages en enkel adgang til land. Fôringen fortsetter, for tarmen endrer seg ikke som hos frosker, men noen dyr avviser fôr i en periode. Pass på at det grunne vannet ikke forurenses av uspist fôr. Når forvandlingen er avsluttet, flyttes dyret til voksenoppsettet. Noen dyr forvandler seg aldri og blir gjellede voksne.

OPPDRETT AV UNGER

De nyforvandlede ungene flyttes til et voksenoppsett med fuktig kjøkkenpapir eller et fuktig underlag uten torv og med skjulesteder når forvandlingen er helt ferdig. Gi små fôrdyr som små meitemark, små sirisser og biter av mark, og fôr dem oftere enn voksne. Mengder og intervaller for ungene er ikke dokumentert.

Sorter ungene etter størrelse, slik at de ikke spiser hverandre. Hold underlaget fuktig og kjølig, ikke over 24 °C.

Helse og vanlige feil

Arten er hardfør og tilgir små feil, men disse problemene er hyppige:

- For varmt: over 25 °C over lengre tid kan være livsfarlig.
- Fedme hos voksne dyr: fôr moderat, og bruk fet føde sjelden.
- Utsultede nyinnkjøpte larver som får for store måltider: kan gå i sjokk og dø. Fôr små, hyppige måltider.
- Bitt mellom larver: skader på gjeller og bein. Hold like store dyr sammen.
- Surt underlag, for eksempel torv: gir tap av salter. Unngå torv.
- Sirisser uten kalktilskudd: kan gi beinsykdom.
- Svelget grus: kan gi tarmslyng og være dødelig.
- Ammoniakk og nitritt i larvebassenget: krever et syklet filter og vannskift.
- Uttørking: gi en vannskål og et fuktig underlag.

Salamandere kan bære soppsykdommen Bsal (*Batrachochytrium salamandrivorans*), som er dødelig for mange arter. Sett nye dyr i karantene i minst 60 dager, og vask hender og redskaper mellom beholdere.

Gå til en dyrlege med kunnskap om amfibier hvis dyret avviser mat over lengre tid, har åpne sår eller heller til den ene siden når det svømmer.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.